

Сьогодні

Урок
№86

РЗМ 20. Словникова стаття

Мета: ознайомити з правилами створення словникових статей; учити користуватися словниками; розвивати навички визначення видів словників за словниковими статтями; учити створювати власні словникові статті; виховувати уважність та відповідальність при роботі з текстами.

❖ Сьогодні говоритимемо
про словники, їхню
структуру. Навчимося ними
користуватися.

1. Що таке словник?
2. Які є типи словників?
3. У яких ситуаціях ми звертаємося до словників?
4. У чому особливості тлумачних словників?
5. Що таке словникова стаття?
6. Які є правила укладання словникових статей?

**Сформулюйте особисті цілі,
що стануть орієнтиром і
стимулом для вас на уроці.**

Прочитайте словникові статті. Висловіте припущення, із яких словників узято статті. Розкажіть, як вони побудовані. Сформулюйте визначення поняття «словникова стаття»

1. **Вряди-годи** / уряди-годи — коли-небудь, десь-колись; нема, нема, та й; час від часу; що-якийсь-час; іноді, інколи, деколи, часом, зрідка, здéрідка, нечасто, прихапцем, пріхапком. 2. **Помилка** — одн. по́милка і помі́лка; мн. помилкі́, помилóк.

Прочитайте словникові статті. Висловіте припущення, із яких словників узято статті. Розкажіть, як вони побудовані. Сформулюйте визначення поняття «словникова стаття»

3. **Візерунок** «прикраса, малюнок», [везерунок], *візерунчастий*, ст. *визерунок* «образ, подоба; вірець; рисунок, план»; — запозичення з польської мови. 4. **Літепло**, а, сер. — 1. Тепла вода. *Умивайся, а я тобі літепло приготувала з васильками та любистком* (П. Кочура); 2. Про що-небудь тепле; тепло. *Коли гостра спека змінюється м'яким атласним літеплом синього південного вечора, на токах запалюються електричні ліхтарі* (О. Гончар).

Зіставте ваше тлумачення поняття «словникова стаття» з поданим нижче.
Обговоріть варіанти

Словникова стаття - основний структурний складник будь-якого словника, що містить заголовну одиницю, текст, який її описує та визначає основні характеристики.

Правила складання словникової статті:

1. Запиши заголовне (реєстрове) слово у початковій формі.
2. Познач наголос, закінчення (якщо є), рід (для іменників).
3. Стисло і чітко поясни значення заголовного слова. Якщо ж значень кілька, пронумеруй їх цифрами.
4. Вкажи пряме і переносне (якщо є) значення.
5. Добери ілюстрації (цитати з художніх творів, самостійно складені речення).

Періщити, причандалля, славень, халабуда, чагарник, лементувати, гасло.

Періщити, -щу, -щиш, недок. 1. перех. Сильно бити, сікти, шмагати. *Бжозовський прикатав, крикнув, як несамовитий, на людей, кинувся до Миколи й почав періщити його бато́гом* (Н.-Лев., II, 1956, 186); *Хлоп витяг із-під коліна батіг і почав періщити коней* (Панч, Гомон. Україна, 1954, 414). 2. неперех. Сильно, безперервно йти (про дощ). *Дощ періщив з самого ранку і досі не переставав і не зменшувався* (Гжицький, Чорне озеро, 1961, 366).

Гасло, а, с. 1. Висловлена у стислій формі ідея, політична вимога, завдання; заклик. *Двадцять тисяч страйкарів загрожували буржуазному Львову. Гасла, які висували робітники, були чисто політичного характеру* (Тудор, Вибр., 1949, 361); *Золоте у неї гасло: Світу - мир, війні - війна* (Рильський, Урожай, 1950, 104); // Плакат з таким закликом.

2. Умовний знак для дії; попередження, сигнал. *І смокче [Антосьо], бувало, сам, присівши до груби, і других частує, поставивши в сінях на варті одного, щоб дав гасло, як ітиме інспектор* (Свидн., Люборацькі, 1955, 176).

Славень, -ня, ч. Назва державного гімну України, також іноді використовується як синонім до слова «гімн». Походить від слів "Слава", "Славити", буквально значить "Той, що прославляє".

Халабуда, и, ж. 1. Убога оселя, хата. *Ціла метка невеличких халабуд, густо обвитих диким виноградом, чорнілася своїми входами, немов чорні печери пороззявляли свої роти.*

2. Критий віз. *Тоді мене, пізно вночі, взяли в халабуду і перевезли до тюремного шпиталю.*

3. Невелике крите приміщення для собаки; конура, будка. *Проти ганку, в кутку невеличкого подвір'я, стояла халабуда для собаки.*

Визначте, з яких словників узято подані нижче словникові статті.
Прокоментуйте дотримання правил складання словникової статті

1. **Єгипто́лог**, -а — фахівець з єгиптології, який досліджує історію, писемність і культуру Єгипту та прилеглих до нього країн.
2. **Іграшкар**, -я — майстер, який виготовляє іграшки.
3. **Коня́р**, -а — фахівець із тваринництва, який займається розведенням коней.
4. **На ведмедя жолудь упав**, *ірон.* Хтось образився за дрібницю або безпідставно. *Ну чого надувся, на ведмедя жолудь упав?*
5. **Впасти в лопухи**, *несхв.* Осоромитися. *Та він і так у лопухи впав, а ти допитуєшся.*

**Розкажіть, чому словники
називають всесвітом в алфавітному
порядку, музеями слів.
Використовуючи матеріал
словника, поясніть, як ви розумієте
поняття «мовна картина світу».**

- Що нового ви дізналися сьогодні?
- Які почуття викликала у вас тема уроку?
- Чи на всі запитання ви одержали вичерпну відповідь?
- Що було найважливішим на уроці?
- Які питання теми найважливіші для вас? Чому?
- Назвіть 3-4 слова, що визначають суть цього уроку і ваші досягнення.

Я не міг, не хотів це робити.

Я це робив, але не вдалося.

Я це робив із допомогою.

Я це робив, хоча були помилки.

Я це робив, але не відразу.

Я це зробив.

Це було дуже просто!

Виконайте вправу 547 на сторінці 223.

*Короткий запис у щоденник
с. 223, впр. 547, на вибір.*